

KULTTUURI

KUVITUS ELOKUVASTA KALERVO PALSA JA KURITON KÄSI

Palsasta tuli Tex Willer

Elokuva kiistellystä taiteilijasta odotti valkokankaalle pääsyä kahdeksan vuotta

Juhani Karila HS

OHJAAJA Pekka Lehto, 65, toivoi, ettei puhuttaisi rahasta.

"Se on tekijöiden päänaiva, ei katsojien."

Toive on hankala. Elokuva *Kalervo Palsa ja kuriton käsi* valmistui jo 2005, mutta tulee ensi-iltaan vasta huomenna Sodankylän elokuvajuhlilla. Kyllähän sellainen kiinnos –

"Hyvä on. Ennen *Palsaa* tein elokuva *Game Overin*. Suurin osa ulkomaisesta rahoituksesta,

yhteensä 400 000, jäi sopimuskiistojen vuoksi tulematta, ja minulta meni firma nurin. Sitten meni seitsemän vuotta, kun ensin *Palsan* jälkituotannon teki jään."

"Kittilän kunnanjohtaja lupasi sata euroa. Menin hakemaan sitä. En saanut ja jäin tappiolle, kun jo Kittilän-matka maksoi kuussataa."

Lopulta Yle ja Elokuvasäätiö antoivat runsaat satatonna, ja First Floor Productions viimeisteli elokuvan. Yhtiö rakensi muun muassa fantastiset efektit. Eikä niitä ole ihan vähän.

Lehto, joka on aiemmin tehnyt *Andy McCoysta* karpäsen elokuvassa *The Real McCoy* (1999), ohjasi *Kalervo Palsan* elämästä runsaan tunnin mittaisen, surrealistisia unikuvia ryöpsähtelevän odyssseian, jossa taiteilija tekee ikuista matkaa naisen luo.

Palsa (1947–1987) oli Kittilässä elänyt taiteilija, jonka kuolemaa ja seksuaalisuutta tulvineet maalaukset tuomittiin aikanaan pornografiaksi.

Palsaa pidettiin niin riettaana, että kun hän kuoli, Kittilän seurakunnan johto halusi siirtää hänen hautansa "pois kirkkomaata saastuttamasta".

LEHDON mukaan elokuva kertoo muun muassa naisenpelosta.

"Legendan mukaan Palsa juoksi taiteilijatoverinsa Reidar Särestöniemen luo, lankesi hänen jalkoihinsa ja huusi 'Tee miusta homo!' Niin huonosti hänellä meni naisten kanssa."

Elokuvassa Palsa (**Janne Reinikainen**) luo itsestään fantasian keinoin sankarin, Tex Willerin. Rinnalla Kit Carsonina ratsastaa vanhempi veli (**Antti Raivio**).

Oikeassa elämässä Palsa piirsi sarjakuvia ja tekstitti suomeksi

KUKA?

Kalervo Palsa

- Syntyi Kittilässä 1947.
- Opiskeli Ateneumissa 1970-luvulla.
- Maalasi synnyinkotinsa pihan vajassa, jonka risti Getsemaneksi.
- Piirsi sarjakuvia ja teki maalauksia kuolemasta ja seksuaalisuudesta. Teokset leimattiin pornografisiksi.
- Kuoli keuhkokuumeeseen kotimökissään 1987.

muun muassa *Corto Maltesea* ja *Smurffeja*.

Lehdon mukaan elokuva taiteenlajina pääsee parhaiten oikeuksiinsa unimaailmassa.

"Lähdin ajatuksesta, että millaisen elokuvan Palsa olisi tehnyt, jos hänellä olisi ollut sellaiseen välineet."

Reinikainen tulkitsee Palsan ujohekkoksi haaveilijaksi, jonka patoutuneet toiveet purkautuvat maanisena työskentelynä ja arvaamattomana käytöksenä.

"Reinikainen on esittänyt myös **Rauli Baddingia**. Kun asiaa ajattelee, niin Baddingissa ja Palsassa oli jotain samaa, sisäistä herkkyyttä ja vahvuutta", Lehto tuumii.

Hän tapasi Palsan kerran, erään näyttelyn avajaisissa Helsingissä.

» Jatkuu seuraavalla sivulla

Kalervo Palsa (Janne Reinikainen) seikkailee Tex Willerinä luomassaan fantasiatodellisuudessa. Kit Carsonin roolissa nähdään Antti Raivio.

KULTTUURI

Palsasta tuli
Tex Willer

» Jatkoa edelliseltä sivulta

"Muistan vain, että se haisi pahalle."

"Palsahan ei löytänyt paikkaansa oikein mistään. Kun se lähti Helsingistä turvaan takaisin Kittilään, se sai turpaansa jo junnassa."

KALERVO PALSA JA KURITON KÄSI on erityinen myös siksi, että se on **Markku Peltolan** (1956–2007) viimeinen esiintyminen valkokankaalla.

Muun muassa **Aki Kaurismäen** *Mies vailla menneisyyttä* -elokuvassa muistinsa menettäneenä hitsarina hortoillut Peltola näyttelee sekä Palsan isää että intiaanipäällikköä **Tex Willer** -kohtauksissa.

Kun Lehto soitti Peltolalle ja pyysi tätä rooliin, näyttelijälegendalla oli yksi ehto:

"Et sitten ohjaa mua."

"Muistan vain, että se haisi pahalle."

Pekka Lehto tapaamisestaan Kalervo Palsan kanssa

LEHTO sanoo, että elokuvasta tuli hänen uransa paras.

"Se saa ihmisen hymyilemään, mikä on aina hyvä juttu. Elokuva esittää myös kysymyksen: onko mahdollista olla nainen? Saako olla leikkimielinen? Ar-

Pekka Lehto suunnittelee elokuvaa Timo K. Mukan romaanista Kyyhky ja unikko.

kirealismia tehdään tarpeeksi".

Elokuvalle etsitään nyt levittäjää. Lehdon mukaan Palsan retrospektiivisessä näyttelyssä Kiasmassa vuonna 2002 kävi 45 000 katsojaa, ja se on positiivinen signaali.

"Suomessa on näin monta ihmistä, jotka diggaa Palsaa. Minun pitää vain löytää heidät."

» **Kalervo Palsa ja kuriton käsi** ennakkonäytös Sodankylän elokuvajuhlilla perjantaina 14. 6. klo 15.15 isossa teltassa. Varsinainen ensi-ilta on *Rakkautta & Anarkiaa* -festivaalilla syyskuussa.

Palsan ateljee avautui yleisölle

Juhani Karila HS

KALERVO PALSAN Kittilässä sijaitseva kotimökki ja ateljee on avattu yleisölle.

Työtilana toimineesta piharakennuksesta, jota taiteilija kutsui Getsemaneksi ja Pilvilinnaksi, syntyi Palsan aktiivisten vuosien aikana oma värikylläinen taide-teoksensa.

Palsan koti siirtyi Kauko Sorjosen säätiön haltuun, kun taiteilijan ystävä Maj-Lis Pitkäsén myi

sen kesällä 2011. Säätiö on restauroinut kotimökin Palsan äidin **Hilja Kenttalan** aikaiseen asuun ja Getsemanen sellaiseksi kuin se oli taiteilijan kuolinvuonna.

Ateljeen seinät kauttaaltaan peittävät maalaukset on konservoitu ja rakennusten esineistö kunnostettu, luetteloitu ja kuvattu.

» **Ateljee sijaitsee Kittilän kirkonkylässä Narinkaksi kutsutulla alueella Palsanpolulla. Avoinna ti-la 12–18.**

TÄRPIIT

Kaurismäki
Sodankylässä

1 Jokainen sekunti uutta Kaurismäkeä on tapaus. Eleettömän kuvan mestarin tuorein ohjaus on episodi *Tasqueiro* (Tavern Man) neljän eri ohjaajan koostamassa elokuvassa *Centro Historico*. Pääosassa kivikasvoilee **Ilkka Koivula**.

» **A. Kaurismäki, Costa, Erice & de Oliveira: Centro Historico** lauantaina isossa teltassa klo 12:45

2 Vahvasti yhteiskunnallisia elokuvia tehnyt italialainen **Marco Bellocchio** on kuvannut usein nuoria miehiä autoritäärisessä ympäristössä. *Voittoisassa marssissa* (1976) eteläitalialainen opiskelija Paolo Passeri (**Michele Placido**) aloittaa pohjoisitalialaisen sotilaspalveluksen parakimilijöissä.

» **Voittoisa marssi** pienessä teltassa torstaina klo 23.

3 Romanianlainen **Cristian Mungiu** teki vuonna 2007 kenties vuosikymmenen parhaimman elokuvan *4 kuukautta, 3 viikkoa, 2 päivää*, joka voitti Kultaisen palmun Cannesissa. Sen jälkeen Mungiu on ohjannut väkevän, löyhästi tositapahtumiin perustuvan luostarikuvauksen *Yli vuorten* (2012). Hengellisen yhteisön johtaja päättää panna niskuroivan naisen järjestykseen manaamalla tästä paho-laisen. Pieleenhän se menee.

» **Yli vuorten** lauantaina koululla klo 15.

» **4 kuukautta, 3 viikkoa, 2 päivää** sunnuntaina Lapinsuussa 12.30

4 Sodankylässä kun ollaan, pitää elokuvakatsojan uskaltaa katsoa korkea silmästä silmään. Ville Suhonen ja Kim Saarniluoto tekivät koko perheen elokuvan metsästä. Huikeita rooleja tekevät muun muassa kuukkeli, ilves, karhu, pöllö, hirvi ja näätä.

» **Metsän tarina** isossa teltassa torstaina klo 10.15 ja Lapinsuussa lauantaina klo 18.15

Juhani Karila

Kalervo Palsa ja kuriton käsi jäi Markku Peltolan viimeiseksi elokuvaksi.

LYHYESTI

Kotimainen
elokuva sai
lisää katsojia

VIIME vuosi toi lisää katsojia kotimaiselle elokuvalle, kertovat Elokuvasäätiön tilastot. Vuodelta 2010 oleva kotimainen katsojaennätys (2,1 miljoonaa) ylitettiin selvästi vuonna 2012, sillä katsojia kertyi vuoden aikana yhteensä 2,4 miljoonaa.

Katsotuin elokuva Suomessa oli **Sam Mendesin** ohjaama James Bond -elokuva *Skyfall* 614 557 katsojalla. Katsotuin kotimainen elokuva oli **Mari Rantasilan** ohjaama *Risto Rappääjä ja viileä Venla*. HS

Kaikki julkaistut
Aku Ankat
verkkoon

KAIKKI Suomessa ilmestyneet Aku Ankka -sarjakuvat ovat pian luettavissa verkossa. Sanoma Magazines avaa elokuvassa maksullisen Aku Ankka Lataamo-nimisen verkkopalvelun, johon arkistoidaan kaikki ilmestyneet Aku Ankat vuodesta 1951 lähtien.

Käyttäjä voi selata Akkarin tarinoita hahmojen, aikakausten ja piirtäjien mukaan. Akkarit voi lukea myös kokonaisina lehtinä ilmestymisvuosi kerrallaan. HS

» **Helsingin Sanomat on osa Sanoma-konsernia.**

Olli Kortekangas
säveltää
Suomelle

OLLI KORTEKANGAS säveltää teoksen Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuoden ja uskonpuhdistuksen kunniaksi.

Kirkkohallituksen tilaama sävellys kantaesitetään vuonna 2017.

Ensisoitto on kolmen vuoden kuluttua Naantalın musiikkijuhlilla.

Sävellyksessä kuullaan *Raamatun* tekstejä, jotka ajoittuvat lähinnä pääsiäisjakson loppupuolelle. STT

Kirjailijat ja
kustantajat sopivat
käytännöistä

SUOMEN kirjailijaliitto ja yli sataa kirjankustantajaa edustava Kustannusyhdistys ovat laatineet yhdessä hyvät käytännöt ja muistilistan avuksi kustannussopimusneuvotteluihin.

Asiakirjan on tarkoitus auttaa sekä kustantajaa että kirjailijaa ja edistää reilua peliä. Siinä todetaan esimerkiksi, että sopimuksen kohdat käydään keskustellen lävitse. Muistilistassa luetellaan kustantajan ja kirjailijan tueksi asioita, joita sopimusta solmitaessa on hyvä käsitellä. STT

Eva Dahlgren
konsertoi Suomessa
elokuussa

RUOTSALAINEN laulaja-lauluntekijä **Eva Dahlgren** konsertoi elokuussa Helsingissä ja Turussa. Samassa konsertissa nähdään molemmilla paikkakunnilla myös Bo Kaspers Orkester.

Helsingissä Eva Dahlgren ja Bo Kaspers Orkester esiintyvät Areenassa 19. elokuuta.

Kesäkiertue on ensimmäinen viiteen vuoteen.

Suomessa Dahlgren esiintyi edellisen kerran syksyllä.

Lipunmyynti konsertteihin alkaa 14. kesäkuuta. STT